

Obsah

PŘEDMLUVA	17
1 STÁT.....	19
1.1 Pojem	19
1.2 Charakteristika státu	20
1.3 Vznik státu.....	20
1.3.1 Teorie vzniku státu	20
1.3.2 Antropologická (psychologická) východiska vzniku státu	21
1.4 Vývoj státu.....	22
1.4.1 Druhy civilizací	22
1.4.2 Kritéria členění civilizací	23
1.5 Znaky státu	23
1.5.1 Státní moc	23
1.5.1.1 <i>Moc a norma</i>	24
1.5.1.2 <i>Moc a legitimita</i>	24
1.5.1.3 <i>Moc a svoboda</i>	24
1.5.1.4 <i>Veřejná moc</i>	25
1.5.1.5 <i>Suverenita státu (státní moci)</i>	25
1.5.2 Území státu	26
1.5.2.1 <i>Způsoby nabytí a pozbytí státního území</i>	26
1.5.3 Obyvatelstvo	27
1.6 Funkce státu	27
1.7 Formy státu	28
1.7.1 Model uspořádání nejvyšších státních orgánů	28
1.7.2 Územně organizační struktura státu.....	29
1.7.2.1 <i>Charakteristika</i>	29
1.7.2.2 <i>Členění států dle participace územních orgánů na suverenitě státu</i>	29
1.7.2.2.1 <i>Unitární</i>	29
1.7.2.2.2 <i>Složené (federace)</i>	30
1.7.2.2.3 <i>Svazy (konfederace)</i>	30
1.7.2.2.4 <i>Seskupení</i>	31
1.7.3 Míra účasti obyvatelstva na státní moci (stupeň demokratičnosti)	31
1.7.3.1 <i>Demokracie</i>	31
1.7.3.1.1 <i>Přímá demokracie</i>	32
1.7.3.1.2 <i>Nepřímá (zastupitelská) demokracie</i>	32

1.7.3.2 Volby	33
1.7.3.3 Poslanecký mandát	33
1.7.3.4 Konstitucionalismus (Ústava)	34
1.8 Právní stát	34
1.8.1 Suverenita lidu (Idea suverenity lidu)	35
1.8.1.1 Parlamentarismus	36
1.8.2 Systém dělby moci.....	36
1.8.2.1 Systém dělby moci (zásady)	37
1.8.2.1.1 Zásada oddělitelnosti, samostatnosti a nezávislosti mocí	37
1.8.2.1.2 Zásada rovnováhy mocí a vzájemných brzd	37
1.8.3 Koncepce nezadatelných lidských práv	39
1.8.3.1 Lidská a občanská práva – institucionální vývoj	39
1.8.3.2 Charakteristika nezadatelných lidských práv	39
1.8.3.3 Principy základních práv a svobod vyplývající z rovnosti lidí.....	40
1.8.3.4 Druhy lidských a občanských práv.....	40
2 PRÁVO.....	42
2.1 Stručná historie.....	42
2.2 Pojem	43
2.3 Znaky (aspekty) práva	43
2.4 Přirozené a pozitivní právo.....	47
2.4.1 Přirozené právo (<i>ius naturalis</i>)	47
2.4.2 Pozitivní právo (platné právo, <i>ius positivum</i>)	48
2.5 Právo objektivní a subjektivní.....	49
2.5.1 Objektivní právo	49
2.5.2 Subjektivní právo.....	50
2.6 Právo a právní vědomí.....	51
2.7 Právo a člověk	52
2.7.1 Právo a svoboda.....	54
2.7.2 Právo a rovnost	55
2.7.3 Právo a spravedlnost.....	56
2.7.4 Právo a jistota.....	57
2.7.5 Právo a morálka.....	57
2.7.6 Legitimita práva	59
2.7.6.1 Právo na odpor	60
2.8 Právo a společnost	61
2.8.1 Justifikace (ospravedlnění, uznání něčeho práva) práva a problém její legitimity	61
2.8.2 Právo a moc	63
2.8.3 Potřeby, zájmy a účely ve společnosti a právo	64
2.8.4 Dynamika a stabilita práva	64
2.8.5 Efektivita práva	65

3 PRÁVNÍ NORMY	67
3.1 Pojem	67
3.2 Charakteristika	67
3.3 Problematika normativnosti	68
3.4 Specifické rysy (znaky) právních norem	69
3.5 Struktura právních norem, mody normativnosti	70
3.5.1 Mody normativnosti	70
3.5.2 Trichotomická (podmíněná věta) koncepce struktury právní normy ..	71
3.5.2.1 Hypotéza	71
3.5.2.2 Dispozice	72
3.5.2.3 Sankce	74
3.5.3 Tetrachomická (zdvojená) koncepce struktury právní normy ..	75
3.6 Druhy právních norem	76
3.6.1 Z hlediska významu (z hlediska právní síly)	76
3.6.2 Dle prvků struktury právní normy podle zdvojené koncepce	76
3.6.3 Podle způsobu vymezení pravidla chování	77
3.6.4 Podle stupně závaznosti	78
3.6.5 Podle použité legislativní techniky	79
3.6.6 Podle subsystémů	82
3.6.7 Podle ostatních kritérií	82
3.7 Strukturální typy formulací	83
3.7.1 Ve větách právních norem mohou jednotlivé podmínky nebo závazky být řetězeny do složitějších podmínek či závazků	83
3.7.2 Z hlediska míry abstraktnosti formulace jednotlivých částí právní normy	85
3.8 Působnost právních norem	86
3.8.1 Věcná působnost	86
3.8.2 Prostorová (teritoriální) působnost	88
3.8.3 Osobní působnost	90
3.8.4 Časová působnost	93
3.9 Právní principy	95
3.10 Vztah právní normy a právního předpisu	97
3.11 Legitimita právní normy	99
4 PRAMENY PRÁVA	100
4.1 Pojem	100
4.2 Historický vývoj pramenů práva	100
4.3 Klasifikace pramenů práva	101
4.4 Pramen práva ve formálním smyslu	102
4.4.1 Dělení dle způsobu vzniku	102
4.4.2 Dělení dle formy vyjádření	103
4.4.3 Dělení dle subjektů tvorby práva	103
4.4.4 Právní předpisy (obecně závazné normativní právní akty)	103

4.4.5	Precedenty	104
4.4.6	Normativní právní smlouvy	105
4.4.7	Právní obyčeje	106
4.4.8	Vedlejší prameny práva	107
4.5	Právní řád České republiky (prameny práva v České republice).....	108
4.5.1	Pojem	108
4.5.2	Předpoklady právních řádů	108
4.5.3	Druhy pramenů práva v České republice.....	108
4.5.4	Druhy pramenů práva dle právní sily.....	108
	4.5.4.1 <i>Ústava a ústavní zákony</i>	108
	4.5.4.1.1 Pojem ústava	108
	4.5.4.1.2 Obsah ústav	109
	4.5.4.1.3 Druhy ústav	109
	4.5.4.2 <i>Mezinárodní normativní smlouvy</i>	110
	4.5.4.3 <i>Nálezy pléna Ústavního soudu</i>	113
	4.5.4.4 <i>Právní předpisy</i>	115
	4.5.4.4.1 Pojem	115
	4.5.4.4.2 Členění	115
	4.5.4.4.3 Zákony	115
	4.5.4.4.4 Zákonná opatření senátu	115
	4.5.4.4.5 Dekrety prezidenta republiky	116
	4.5.4.4.6 Obecně závazné přihlášky obcí a krajů	116
	4.5.4.4.7 Nařízení vlády	118
	4.5.4.4.8 Rozhodnutí prezidenta republiky obecně normativní povahy (amnestie)	119
	4.5.4.4.9 Právní předpisy ministerstev a ostatních správních úřadů (vyhlášky).....	119
	4.5.4.4.10 Nařízení krajských a obecních rad	120
	4.5.4.4.11 Nařízení správních úřadů s územní působností	121
5	TVORBA PRÁVA	123
5.1	Pojem	123
5.2	Základní pojmy.....	124
5.3	Tvorba práva v rámci legislativního procesu	125
5.3.1	Legislativní (zákonodárná) pravomoc	125
5.3.2	Legislativní proces.....	128
	5.3.2.1 <i>Legislativní proces z hlediska sociálního</i>	128
	5.3.2.2 <i>Legislativní proces z hlediska právního</i>	129
5.3.3	Stadia (fáze) legislativního procesu v České republice.....	130
	5.3.3.1 <i>Zákonodárná iniciativa</i>	130
	5.3.3.1.1 Obsah návrhu zákona.....	131
	5.3.3.2 <i>Projednávání a hlasování o návrhu zákona</i>	132
	5.3.3.3 <i>Promuglace (zveřejnění – vyhlášení) zákona</i>	134

5.3.4	Sbírka zákonů a mezinárodních smluv	134
5.3.4.1	<i>Ve Sbírce zákonů a mezinárodních smluv se vyhlašují</i>	134
5.3.4.2	<i>Platnost a účinnost právního předpisu vyhlašovaného ve Sbírce zákonů a mezinárodních smluv</i>	135
5.3.5	Úřední věstník Evropské unie	137
5.3.6	Změna právní úpravy	137
5.3.6.1	<i>Novelizace</i>	137
5.3.6.2	<i>Derogace (zrušení)</i>	140
5.3.7	Legislativní technika	143
5.4	Konsenzuální (smluvní) způsob tvorby práva	145
5.4.1	Normativní smlouva	145
5.4.2	Kolektivní smlouvy	148
5.5	Spontánní způsob tvorby práva	151
5.5.1	Soudní precedent	151
5.5.2	Právní obyčej	153
6	REALIZACE PRÁVA	155
6.1	Pojem	155
6.2	Formy realizace práva	155
6.2.1	Formy realizace práva – schéma	156
7	CHOVÁNÍ SE PODLE PRÁVA (prosté dodržování povinností)	158
7.1	Subjekty, jež dodržují povinnosti	158
7.2	Úvahy nad vztahem chování se podle práva a výkonem práv	159
8	VÝKON SUBJEKTIVNÍCH PRÁV A POVINNOSTÍ V RÁMCI PRÁVNÍCH VZTAHŮ	161
8.1	Pojem	161
8.2	Právní vztahy	161
8.2.1	Pojem	161
8.2.2	Vznik právních vztahů	162
8.2.3	Znaky právních vztahů	162
8.2.4	Předpoklady právních vztahů	162
8.2.4.1	<i>Právní norma</i>	162
8.2.4.2	<i>Právní skutečnost</i>	163
8.2.4.2.1	Pojem	163
8.2.4.2.2	Systém právních skutečností	163
8.2.4.2.2.1	<i>Právní jednání a individuální právní akty</i> ..	163
8.2.4.2.2.2	<i>Protiprávní jednání</i>	166
8.2.4.2.2.3	<i>Právní události</i>	166
8.2.4.2.2.4	<i>Protiprávní stav</i>	168
8.2.4.3	<i>Subjekty</i>	168
8.2.4.3.1	<i>Fyzická osoba (FO)</i>	168

8.2.4.3.2 Právnická osoba (PO).....	168
8.2.4.3.3 Druhy způsobilosti	170
8.2.4.3.4 Státní orgány při výkonu veřejné moci (ne soukromoprávní povahy)	172
8.2.4.4 Objekt	173
8.2.4.5 Obsah	174
9 APLIKACE PRÁVA	179
9.1 Pojem	179
9.2 Prvky aplikace práva	179
9.3 Stadia procesu aplikace práva.....	179
9.3.1 Zjištění a objasnění faktické skutkové podstaty	179
9.3.1.1 Skutek (skutková podstata).....	180
9.3.1.2 Druhy důkazních prostředků	180
9.3.1.3 Rozdělení důkazů	181
9.3.1.4 Průběh dokazování	181
9.3.1.5 Právní domněnky a fikce.....	185
9.3.1.6 Předmět dokazování	186
9.3.2 Zjištění příslušné zákonné skutkové podstaty.....	188
9.3.2.1 Postup při zjišťování zákonné skutkové podstaty (právní normy).....	188
9.3.3 Subsumce (podřazení) faktické skutkové podstaty pod zákonnou skutkovou podstatu	192
9.3.4 Vydání rozhodnutí (individuálního právního aktu) a jeho publikace.....	193
9.3.4.1 Vlastnosti individuálních právních aktů.....	193
9.3.4.2 Druhy individuálních právních aktů.....	195
9.3.4.3 Obsah individuálních právních aktů.....	197
9.4 Druhy procesů aplikace práva	200
9.4.1 Trestní řízení	200
9.4.1.1 Pojem	200
9.4.1.2 Účel trestního řízení	200
9.4.1.3 Zásady trestního řízení	200
9.4.1.4 Stadia trestního řízení.....	200
9.4.2 Občanské soudní řízení	201
9.4.2.1 Pojem	201
9.4.2.2 Účel občanského soudního řízení.....	201
9.4.2.3 Zásady občanského soudního řízení	201
9.4.3 Správní řízení.....	202
9.4.3.1 Pojem a účel	202
9.4.3.2 Zásady správního řízení	202
9.4.3.3 Stadia správního řízení.....	202
9.4.4 Přestupkové řízení.....	202

9.4.4.1 Pojem a účel	202
9.4.4.2 Zásady přestupkového řízení	203
9.4.5 Soudní řízení správní	203
9.4.6 Daňové řízení.....	204
9.4.7 Řízení dle Ústavy České republiky	204
9.4.8 Další zvláštní (vybrané) druhy civilního řízení	205
9.4.8.1 Vykonávací řízení	205
9.4.8.2 Insolvenční řízení.....	205
9.4.8.3 Rozhodčí řízení	205
10 PRÁVNÍ ODPOVĚDNOST	206
10.1 Pojem odpovědnost	206
10.2 Druhy odpovědnosti	207
10.3 Právní odpovědnost.....	209
10.3.1 Pojem	209
10.3.2 Druhy donucení	210
10.3.3 Exekuce.....	214
10.3.3.1 Pojem	214
10.3.3.2 Druhy exekuce.....	214
10.3.3.2.1 Soudní výkon rozhodnutí	214
10.3.3.2.2 Exekuce prováděná soudním exekutorem.....	215
10.3.3.2.3 Správní exekuce.....	215
10.3.3.2.4 Daňová exekuce.....	216
10.3.4 Funkce právní odpovědnosti.....	216
10.3.5 Právní skutečnosti, na jejichž základě vzniká právní odpovědnost	216
10.3.6 Druhy právní odpovědnosti	217
10.4 Delikt	218
10.4.1 Pojem	218
10.4.2 Druhy právních deliktů	218
10.4.2.1 Trestné činy	218
10.4.2.1.1 Pojem	218
10.4.2.1.2 Znaky trestného činu	219
10.4.2.2 Přestupky	219
10.4.2.2.1 Pojem	219
10.4.2.2.2 Znaky přestupku	219
10.4.2.2.3 Druhy přestupků z pohledu subjektů.....	219
10.4.2.2.4 Druhy sankcí ukládaných za přestupek.....	221
10.4.2.2.5 Rozdíl mezi přestupky a trestnými činy.....	222
10.4.2.3 Správní pořádkové delikty	223
10.4.2.3.1 Pojem	223
10.4.2.3.2 Znaky správních pořádkových deliktů.....	225
10.4.2.3.3 Rozdíl mezi správními pořádkovými delikty a přestupky.....	225

10.4.2.4 Disciplinární delikty	225
10.4.2.4.1 Znaky disciplinárních deliktů	227
10.4.2.5 Ústavní delikty	227
10.4.2.6 Mezinárodní právní delikty	227
10.4.2.7 Delikty z porušení povinností v oblasti soukromého práva	228
10.5 Subjektivní a objektivní odpovědnost	228
11 TYPY PRÁVNÍ KULTURY	230
11.1 Kontinentálně evropský právní systém	231
11.2 Angloamerický právní systém	233
11.2.1 Základní rozdíly mezi kontinentálním a angloamerickým typem právní kultury	236
11.3 Islámský právní systém	236
11.4 Právní systémy afrických zemí	238
11.5 Hinduistické právo	238
12 ÚSTAVNÍ PRÁVO	239
12.1 Pojem	239
12.2 Ústavní vývoj na území České republiky	239
12.3 Ústavní pořádek České republiky	240
12.4 Prameny ústavního pořádku v České republice	241
12.5 Ústava České republiky	242
12.6 Struktura Ústavy České republiky	243
12.7 Legitimita státní moci a její suverenita	244
12.8 Státní symboly	244
12.8.1 Právní úprava	244
12.8.2 Druhy státních symbolů	245
12.9 Státní hranice	246
12.9.1 Právní úprava	246
12.9.2 Vymezení státních hranic	246
12.10 Státní občanství	246
12.10.1 Právní úprava	247
12.10.2 Důvod u nabytí státního občanství	247
12.10.3 Pozbývání státního občanství	247
12.11 Volební soustava	248
12.11.1 Právní úprava	248
12.11.2 Charakteristika	248
12.11.3 Ústavní principy volebního práva	248
12.11.4 Volební systémy	248
12.11.5 Druhy voleb v České republice	249
12.12 Listina základních práv a svobod	249
12.12.1 Listina základních práv a svobod – základní práva a svobody – čl. 1 Listiny	249

12.12.2 Základní lidská práva a svobody – čl. 5–16 Listiny	249
12.12.3 Politická práva – čl. 17–23 Listiny	250
12.12.4 Práva národnostních a etnických menšin – čl. 24–25 Listiny.....	250
12.12.5 Hospodářská, sociální a kulturní práva – čl. 26–35 Listiny.....	250
12.12.6 Právo na soudní a jinou právní ochranu – čl. 36–40 Listiny.....	251
12.12.7 Omezení základních práv a svobod	251
12.12.7.1 <i>Omezení základních práv a svobod z důvodu kolize</i>	253
12.12.7.2 <i>Omezení základních práv a svobod z důvodu veřejného zájmu</i>	254
12.13 Moc zákonodárná.....	255
12.13.1 Parlament	255
12.13.1.1 <i>Poslanecká sněmovna</i>	256
12.13.1.2 <i>Senát</i>	257
12.14 Moc výkonná.....	258
12.14.1 Prezident republiky.....	258
12.14.2 Vláda.....	259
12.15 Moc soudní	261
12.15.1 Soudy	261
12.15.2 Ústavní soud	262
12.16 Nejvyšší kontrolní úřad	263
12.17 Česká národní banka	263
12.18 Samospráva	264
12.18.1 Územní samospráva	265
12.18.1.1 <i>Obce</i>	265
12.18.1.2 <i>Kraje</i>	266
12.18.2 Zájmová a profesní samospráva	267
12.19 Územní členění České republiky	267
13 PRÁVO EVROPSKÉ UNIE.....	271
13.1 Charakteristika Evropské unie	271
13.2 Historický vývoj Evropské unie	272
13.3 Orgány Evropské unie	273
13.4 Organizace soudní soustavy Evropské unie	276
13.4.1 Vztah unijních soudů s vnitrostátními soudy.....	276
13.4.2 Odlišnost unijních soudů od mezinárodních soudů	277
13.4.3 Postavení vnitrostátních soudů.....	277
13.5 Právo Evropské unie.....	277
13.5.1 Primární právo	277
13.5.2 Sekundární (odvozené) právo	278
13.5.2.1 <i>Podmínky, které musí splňovat.</i>	278
13.5.2.2 <i>Druhy sekundárního práva EU (čl. 288 SFEU)</i>	278
13.5.3 Úřední věstník Evropské unie.....	280

14 TRESTNÍ PRÁVO	282
14.1 Trestní právo hmotné	282
14.1.1 Trestné činy	283
14.1.1.1 Pojem	283
14.1.1.1.1 Znaky trestného činu	283
14.1.1.1.1.1 Znaky skutkové podstaty TČ	284
14.1.1.2 Dělení trestných činů	286
14.1.2 Okolnosti vylučující protiprávnost	286
14.1.2.1 Pojem	286
14.1.2.2 Druhy	286
14.1.2.2.1 Krajní nouze (§ 28 TZ)	286
14.1.2.2.2 Nutná obrana (§ 29 TZ)	287
14.1.2.2.3 Svolení poškozeného (§ 30 TZ)	288
14.1.2.2.4 Přípustné riziko (§ 31 TZ)	290
14.1.2.2.5 Oprávněné použití zbraně (§ 32 TZ)	291
14.1.2.2.6 Plnění práv a povinností	293
14.1.3 Trestní sankce	294
14.1.3.1 Tresty	294
14.1.3.1.1 Charakteristika	294
14.1.3.1.2 Druhy trestů	295
14.1.3.1.2.1 Odnětí svobody	295
14.1.3.1.2.2 Domácí vězení	296
14.1.3.1.2.3 Obecně prospěšné práce	297
14.1.3.1.2.4 Propadnutí majetku	298
14.1.3.1.2.5 Peněžitý trest	298
14.1.3.1.2.6 Propadnutí věci	299
14.1.3.1.2.7 Zákaz činnosti	299
14.1.3.1.2.8 Zákaz držení a chovu zvířat	299
14.1.3.1.2.9 Zákaz pobytu	300
14.1.3.1.2.10 Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce	300
14.1.3.1.2.11 Ztráta čestných titulů nebo vyznamenání	300
14.1.3.2 Ochranná opatření	301
14.1.3.2.1 Charakteristika ochranných opatření	301
14.1.3.2.2 Druhy ochranných opatření	301
14.1.3.2.2.1 Ochranné léčení (§ 99 TZ)	301
14.1.3.2.2.2 Zabezpečovací detekce (§ 100 TZ)	302
14.1.3.2.2.3 Zabraní věci (§ 101 TZ)	302
14.1.3.2.2.4 Zabraní části majetku	303

14.1.3.2.2.5 Ochranná výchova (§ 22 až 23 zákona č. 218/2003 Sb.)	304
14.1.4 Trestní odpovědnost mládeže	304
14.1.5 Trestní odpovědnost právnických osob	305
14.2 Trestní právo procesní	305
14.2.1 Trestní řízení	306
14.2.1.1 Pojem	306
14.2.1.2 Účel trestního řízení	306
14.2.1.3 Cíl trestního řízení	306
14.2.1.4 Zásady trestního řízení	306
14.2.1.5 Stadia trestního řízení	308
14.2.1.6 Rozhodnutí v trestním řízení	311
14.2.1.6.1 Rozsudek	311
14.2.1.6.2 Trestní příkaz	311
14.2.1.6.3 Usnesení	312
14.2.1.6.4 Rozhodnutí svého druhu (<i>sui generis</i>)	312
14.2.1.7 Dokazování v trestním řízení	312
15 SPRÁVNÍ PRÁVO	314
15.1 Pojem a funkce	314
15.2 Členění	315
15.3 Veřejná správa	315
15.3.1 Pojem	315
15.3.2 Právní základ	315
15.3.3 Druhy veřejné správy	316
15.3.4 Subjekty (nositelé) veřejné správy	316
15.3.4.1 Stát	317
15.3.4.2 Veřejnoprávní korporace (VPK)	317
15.3.4.3 Veřejný ústav (VÚ)	318
15.3.4.4 Veřejný podnik (VP)	319
15.3.4.5 Jiné subjekty veřejné správy	319
15.3.5 Formy činnosti veřejné správy	320
15.3.5.1 Abstraktní akty – právní předpisy	320
15.3.5.1.1 Druhy abstraktích aktů	321
15.3.5.1.1.1 Nařízení	321
15.3.5.1.1.2 Obecně závazné vyhlášky	321
15.3.5.2 Konkrétní akty – správní akty	322
15.3.5.3 Abstraktně konkrétní akty	322
15.3.5.4 Druhy abstraktně konkrétních aktů	322
15.3.5.4.1 Opatření obecné povahy	322
15.3.5.4.2 Veřejnoprávní smlouvy	323
15.4 Správní řízení	325

15.4.1 Pojem, účel a právní úprava.....	325
15.4.2 Zásady správního řízení.....	325
15.4.3 Stadia správního řízení.....	326
15.4.4 Rozhodnutí ve správním řízení.....	327
15.4.5 Řádné opravné prostředky – odvolání.....	328
15.4.6 Mimořádné opravné prostředky – obnova řízení.....	328
15.4.7 Přezkumné řízení	329
15.4.8 Exekuce ve správním řízení.....	330
 SOUHRN	 332
 SUMMARY	 333
 SLOVNÍČEK PRÁVNICKÝCH LATINSKÝCH VÝRAZŮ	 335
 PŘÍLOHA č. 1 – Zákonodárný proces	 337
 PŘÍLOHA č. 2 – Zákonodárný proces – Poslanecká sněmovna.....	 338
 PŘÍLOHA č. 3 – Vládní legislativní proces.....	 339
 LITERATURA.....	 340
 O AUTOROVÍ.....	 345
 REJSTŘÍK	 346